

че най-много смъртни случаи се падатъ презъ януарий, февруарий и особно мартъ (11·7⁰/₁₀₀ за 1920 г.). Смъртността въ градове и села не е еднаква: по-голъма е тя въ селата. Това различие се дължи на липсата на медицинска помощъ въ селата, а въроятно—и на по-грижливото гледане на заболѣлитъ въ градоветъ. Тукъ трѣбва да се отбележи и на още едно нерадостно явление въ живота на българското общество—голъмата смъртностъ на децата. Презъ 1920 г. сж умрѣли 28,128 деца по-малки отъ една година, а не сж могли да доживѣятъ до 5 години още други 12,141 деца, или всички 40,269 смъртни случаи отъ 103,511 за всички възрасти въ цѣлата държава. Изразени процентно тѣзи числа се обръщатъ въ страшнитъ 27·2% за децата до една година и 11·7% за децата отъ 1 до 5 години, всичко 38·9% за децата отъ 0 до 5 години, или почти ²/₅ отъ всички смъртни случаи презъ тази година.

Г. *Естественото нарастване* на населението на Българското царство за разнитъ години не е еднакво. То се получава отъ разликата между по-голѣмия брой на ражданията отъ умираията презъ дадена година. Естественото нарастване презъ петгодишния периодъ отъ 1921 до 1925 г. дава единъ общъ сборъ отъ 464,787 души, или срѣдно на година по 92,957, които отговарятъ на едно нарастване отъ 18·2 на хиляда души. Презъ 1925 г. населението е нарастнало съ 94,100 души, равни на 17·8⁰/₁₀₀, а презъ 1926 г.—съ 109,341 души, които вече съставляватъ единъ по-голѣмъ прирѣстъ, равенъ на 20·1⁰/₁₀₀. Естественото нарастване на населението въ нашата държава е значително по-голѣмо отъ това въ много други държави: дори въ нѣкои години България взема първо мѣсто въ реда на европейскитъ държави. Желателно е, щото поне първенство отъ такова голѣмо значение за живота и развитието на отдѣлнитъ държави, българскитъ народъ да може да си го запази.

Д. *Изселване и преселване*. До преди Освобождението въ предѣлитъ на земитъ, населени съ българи, сж ставали малки размѣствания и разселвания: тогава обикновено синоветъ се задомявали и оставали да живѣятъ при своитъ родители. Изселвания сж ставали следъ руско-турскитъ войни, особно

презъ втората половина на XVIII и първата половина на XIX вѣкове. Презъ време на Освободителната война, и веднага следъ нея, отъ България се изселиха много турци, черкези и татари, а на тѣхно мѣсто дойдоха българи отъ Македония, Одринско и Мала-Азия, отъ Добруджа, Сърбия, Бесарабия и дори отъ Банатъ и Трансилвания. Следъ Освобождението новиятъ животъ наложи промѣни и въ това отношение: станаха и ставатъ размѣствания на жители отъ едно мѣсто на друго (държавни служители), слизане на планинцитъ въ равнинитъ и дори временно отиване въ чужбина за печалби. Даннитъ за това следосвободително движение на българската народностъ не могатъ да се уловятъ точно, пъкъ и не могатъ да се вмѣкнатъ въ ограниченитъ рамки на тази студия.—Важна загуба за икономическата сила на държавата е голѣмото изселване на турцитъ, особно силно следъ Освобождението и непрекъснато се дори и до днесъ. Смѣта се, че отъ 1877 г. до днесъ сж се изселили повече отъ 1 милионъ турци. Броятъ на турското население презъ 1880 г. е билъ кржгло 650,000 души, които тогава сж съставляли почти четвъртината отъ населението на Княжеството (точно 23%; 26·3% въ Северна България на 31.XII.1880 г. и 20·5% въ Южна България на 31.XII.1884 г.). Споредъ преброяването отъ 1920 г. броятъ на турцитъ е билъ 520,339 души, които съставятъ вече само 10·7% отъ цѣлото население на Царството.

Голѣми промѣни станаха въ населението на пограничнитъ окржзи. Въ тѣхъ се заселиха голѣмъ брой българи—бѣжанци отъ съседнитъ Турция, Гърция, Югославия и Ромъния. Тѣзи българи бѣха принудени да напустнатъ набързо бащинъ домъ и родна земя и да бѣгатъ въ свободното Отечество отъ грозния режимъ, който новитъ власти на заграбенитъ хубави български земи въведоха въ тѣхъ съ единствената цель: по-скоро да се отърватъ отъ това чуждо тѣмъ население; по-скоро да отнематъ народността на останалото тамъ мирно българско население и най-после по-скоро да се освободятъ отъ задълженията, които насилническиятъ Ньойски договоръ имъ възлагаше за инородното население въ тѣхнитъ уголѣмени държави, та да не